

ANWBEXTRA

Samos

De 15 hoogtepunten in een oogopslag

8 Wijn uit Samos
(blz. 73)

7 Archeologisch Museum Vathi
(blz. 68)

9 Áno Vathi
(blz. 75)

10 Kuşadası en Efeze
(blz. 79)

2 Folkloremuseum
Dóryssa Bay
(blz. 41)

TÜRKIJE

Welkom

Kalós oríssate	6
Ter oriëntatie	8
Kennismaking	10
Geschiedenis, heden, toekomst	14
Overnachten	16
Eten en drinken	18
Praktische informatie	20

Onderweg op Samos

Pithagório en het zuidoosten	32
Pithagório 32, Het uiterste zuidoosten 45	
Samioπούλα 50, Iréo 51, Míli 52, Chóra 57	
Mitilinií 57, Spatharéi 61, Pírgos 61	
Tussen Chóra en Bálos 65, Bálos 65	
Vathí en het noordoosten	66
Vathí (Samos-stad) 66, Agía Paraskeví 78	
Vlamári-hoogvlakte 83, Kokkári 84	
Kámbos 87, Ágios Konstantínos 90	
Ámbelos en Stavrinídes 90	
Karlóvassi en het westen	96
Karlóvassi 96, Fourni 103, Potámi 106	
Metamórfosis Sotirós-kerk 107, Potámi-watervallen 107	
Seitáni-stranden 107, Plátanos 108	
Nikoloúdes en Kosmadéi 108, Marathókambos 108	
Órmos Marathókambou en Votsalákia 109	
Psilí Ámmos West 110	

De 15 hoogtepunten

- 1 Brokstukken en ruïnes – het antieke Pithagório** 36
Deze stad was in de oudheid een grote, rijke metropool.
- 2 Nostalgie van het zuiverste water – folkloremuseum Dóryssa Bay** 41
De traditionele levenswijze heeft nog lang op Samos voortbestaan.
- 3 Een heilig eiland – Patmos** 46
In de grot van de Apocalyps had Johannes de Evangelist zijn visioen.

4	Bezoek aan een heiligdom uit de oudheid – het Heraïon	53
	De belangrijkste tempel uit de oudheid van Samos, gewijd aan Hera.	
5	Prachtig houtsnijwerk – het Timíou Stavrouí-klooster	58
	Het idyllisch gelegen klooster herbergt een prachtige iconostase.	
6	Kruiden en keramiek – het bergdorp Koumaradéi	62
	Een sfeervol dorp met winkels en taverna's, hoog boven de zuidkust.	
7	De kouros, een beeld van een naakte jongeling – Archeologisch Museum Vathí	68
	Een collectie die – zelfs voor Griekenland – uniek is.	
8	Interessant voor wijnliefhebbers – wijn uit Samos	73
	In het Wijnmuseum krijgt u een indruk van de geschiedenis van de wijnbouw op Samos, en kunt u de wijnen van het eiland proeven.	
9	Een stadswijk met een dorps karakter – Áno Vathí	75
	De oude stad, hoog tegen de helling gebouwd, vormt een mooi contrast met het dynamische nieuwe gedeelte van de hoofdstad.	
10	Met de boot naar Azië – Kuşadası en Efeze	79
	Vanuit het sfeervolle, Turkse Kuşadası kunt u een excursie maken naar Efeze, een van de belangrijkste steden uit de oudheid.	
11	Zand, kiezelstenen en rotsen – de stranden van Kókkári	88
	De mooiste stranden van Samos rijgen zich aaneen langs de kust ten noordwesten van Kókkári.	
12	Mooie dorpen in het noorden – Manolátes en Vourliótes	91
	Tijdens een wandeling door het Dal van de Nachtegalen komt u door twee betoverend mooie dorpen.	
13	Van het centrum van de leerbewerking tot universiteitsstad – Karlóvassi	97
	Een wandeling langs kerken en een voormalige leerlooierij.	
14	Onvruchtbare rotsen in zee – het eiland Fourní	103
	Op het stille eiland ten zuidwesten van Samos zijn zwemmen, wandelen en een taverna bezoeken de voornaamste vakantiebezigheden.	
15	Stranden, stille dorpen en werfjes – de Kérkis	111
	Een tocht met een jeep over oneffen onverharde wegen in het zuidwesten van het eiland Samos.	

Toeristische woordenlijst	114
Culinaire woordenlijst	116
Register	118
Colofon	126
Extra-routes	128

- Deze symbolen in de tekst verwijzen naar een plattegrond
 Dit symbool in de tekst verwijst naar één van de 15 hoogtepunten
 Dit symbool in de tekst verwijst naar een Waar voor je geld!-tip

Kalós oríssate – Welkom

Samos is een levendig eiland, waar het toerisme een ondergeschikte rol speelt. Veel families leven er nog uitsluitend van de wijnbouw, olijventeelt, imkerij, bosbouw en visserij. Ook zijn er vrij veel mensen werkzaam in de scheepsbouw. Bezoekers treffen op Samos geen toeristische façade, maar kunnen er nog de authentieke Griekse sfeer proeven.

Ter oriëntatie

Aankomst op Samos

Het vliegveld van Samos ligt op de enige grote vlakte van het eiland, tussen Pithagório en Iréo aan de zuidkust. Veerboten vanuit Pireus doen de beide havensteden Karlóvassi en Vathí aan, en kleinere veerboten vanuit de Dodekanesos leggen aan in Pithagório. De andere grotere havenplaats, Ormós Marathókambos, speelt geen rol in het verkeer per veerboot.

De vijf vakantiecentra

De twee belangrijkste vakantieplaatsen van Samos zijn **Pithagório** (► J 6) in het zuidoosten en **Kokkári** (► H 3) aan de noordkust. De grote steden **Vathí** (► K 4) en **Karlóvassi** (► C/D 3) bieden een prettige combinatie van strand- en stadsvermaak. De meest recente badplaats van Samos is **Votsalákia** (► C 5) in het uiterste zuidwesten, die bijna alleen 's zomers bewoond wordt. Kleinere badplaatsen zonder grote hotels zijn **Ágios Konstantínos** (► F 2/3) in het noorden en **Iréo** (► H 7) in het zuidoosten. Daarnaast is er nog een reeks kustplaatsen met slechts enkele hotels en pensions. Accommodatie in de diep in de bergen gelegen wijnbouwplaatsen is alleen beschikbaar in **Manolátes** (► G 3) en **Vourliótes** (► G 3).

Een bergachtig eiland

Het bergachtige Samos met het 1453 m hoge **Kérkis-massief** (► B 5) is het op drie na hoogste eiland van het Egeïsche Zeegebied. De ruige bergen van het Kérkis-massief en het 1153 m hoge **Ámbelos-massief** (► G 4), met hun kale, steile rotswanden en diepe dalen, hebben gedeeltelijk een alpien karakter. In tegenstelling tot Kreta, het grootste Griekse

eiland, is een vakantie van twee weken voldoende om Samos goed te leren kennen; de grootste afstand tussen de west- en oostkust is in vogelvlucht slechts circa 45 km, en die tussen het noorden en het zuiden 20 km.

Stranden

Strandliefhebbers hebben de keuze uit talloze stranden, die sterk van elkaar verschillen. Dikwijls zijn ze bijna kaarsrecht en kilometers lang, zoals bij **Mikáli** (► K 5) en **Bálos** (► E 6), en tussen Pithagório en Iréo. Er zijn ook veel baaien die aan de landkant begrensd worden door welig begroeide rotsen, zoals aan de noordkust tussen Kokkári en Ágios Konstantínos of zoals **Kérveli** (► L 5) aan de oostkust. Stranden die bedekt zijn met stenen en kiezels zijn in de meerderheid; fijn zand is alleen te vinden aan twee stranden met dezelfde naam: **Psilí Ámmos** (► L 5) ten oosten van Pithagório en **Psilí Ámmos** (► B 6) ten westen van Votsalákia.

Karakteristieke plaatsen

Het bijzondere aan Samos is onder andere dat elke kustplaats een heel eigen karakter heeft. In **Vathí** en **Karlóvassi**, de grootste havensteden van het eiland, kunt u – zeker overdag – nog het echte leven van alledag van de Grieken meemaken. Het zijn bovendien uitstekende uitgangspunten voor tochten met de lijnbus. Jammer is alleen dat de goede stranden bij Vathí alleen met de auto bereikbaar zijn, en dat er in Karlóvassi een wandeling van minimaal 2 km voor moet worden gemaakt.

Het stadje **Pithagório** bezit de schitterendste haven en de meeste bezienswaardigheden van het eiland, en

is volgens velen de mooiste kustplaats van Samos – al doet het er erg toeristisch aan. Aan de rand begint een goed strand en dagelijks is een zandstrand per boot bereikbaar.

Kokkári, dat buiten het seizoen doods aan doet, is volledig op het toerisme gericht. 's Zomers zijn in het centrum en aan de prachtige baai, waar ook de haven ligt, aantrekkelijke restaurants en taverna's geopend. Bovendien zijn de vlakbij gelegen baaien met stranden goed bereikbaar.

Naast de vier toeristische centra zijn er nog talloze kleine strandnederzettingen, waar van oktober tot mei een soort winterslaap heerst. Enkele voorbeelden zijn het in het westen gelegen **Votsalákia**, waar veel vakantiegangers komen die een geheel verzorgde reis hebben geboekt, en **Iréio**, vlak bij het vliegveld, dat erg populair is bij jonge individueel reizende jongeren.

Bezienswaardigheden

Samos heeft tal van interessante bezienswaardigheden. De archeologische

vindplaatsen zijn geconcentreerd in **Pithagório** en de omgeving. De belangrijkste archeologische vondsten zijn te zien in de hoofdstad, **Vathí**. De kerken en kloosters zijn alleen van regionale betekenis, maar daar staat tegenover dat de meeste op prachtige, idyllische plekken gelegen zijn.

Ten slotte is er nog het nabijgelegen **Efeze** (► kaart 3, C 1) in **Turkije**. Vanuit Samos worden veel excursies georganiseerd naar Efeze, een van de belangrijkste antieke steden van Klein-Azië.

De nabijheid van Turkije

De **Stenón Samoú**, een zee-engte die op het smalste punt slechts 1300 m breed is, scheidt de zuidkust van Samos van het 1229 m hoge Klein-Aziatische schiereiland **Mikáli** (in het Turks Samsun Damı). De oostpunt van Samos steekt een heel eind uit in de Baai van Kuşadası (in het Turks Kuşadası Körfezi). De Turkse kust en bergen, die op talloze plekken van Samos te zien zijn, maken bijna een vast onderdeel uit van het landschap op Samos.

De oude stad van de hoofdstad Vathí biedt een prachtig uitzicht op de nieuwe stad, de haven en de Egeïsche Zee

Kennismaking, Samos in cijfers

Een karakteristiek eiland

Samos is niet alleen van het toerisme afhankelijk; de wijnbouw, de overheid, handel en nijverheid leveren bijna evenveel arbeidsplaatsen op als het vreemdelingenverkeer. Daardoor blijven ook de bergdorpen op het eiland levendig en verworden ze niet tot spookdorpen. Ongeveer dertig plaatsen in het binnenland bieden bezoekers de gelegenheid kennis te maken met het dagelijks leven op Samos, in een koffiehuis tussen de plaatselijke bevolking te zitten of in een gemeidelijke, landelijke taverna op zijn Grieks te eten en te drinken.

Welige begroeiing

Samos is een van de groenste eilanden van het hele Egeïsche Zeegebied. Anders dan op Skiáthos en Skópelos, die voornamelijk met dennen en pijnbomen zijn begroeid, en op Lesbos en Corfu, waar olijfbomen overheersen, is de begroeiing op Samos erg afwisselend. Het eiland is bedekt met wijngaarden, olijfgaarden en naald- en loofbossen. Helaas zijn de laatste jaren grote bosgebieden getroffen door desastreuze branden. Aleppodennen en verschillende eikensoorten, waaronder steeneiken en Portugese eiken, zijn kenmerkend voor de bossen op Samos. Daarnaast groeien er veel kastanjabomen en populieren.

Bosbranden

Bosbranden die het eiland telkens weer teisteren zijn meestal mensenwerk, onder andere doordat sigarettenpeuken achteloos worden weggegooid of lege flessen, die in de hete zomerzon als brandglas werken, in de natuur worden achtergelaten. Ook is soms kwade opzet

in het spel. Vaak wordt brand aangestoken om bossen die eigendom van de staat zijn om te kunnen zetten in landbouwgrond. En maar al te vaak veroorzaakt iemand brand om zich om de een of andere reden te wreken op bijvoorbeeld burens. De brandweer heeft weliswaar 's zomers op veel plekken brandwachten ingesteld, maar hun uitrusting is vaak verouderd. De blusvliegtuigen die op het vliegveld zijn gestationeerd hebben bij grote branden slechts beperkt effect.

Half juli 2000 werd het eiland bijzonder zwaar getroffen. Zelfs de uit Athene toegesnelde blusvliegtuigen konden het overslaan van de branden op landbouwgebieden, dorpen en een klooster niet verhinderen. Er raakten 300 duizend olijfbomen beschadigd of volledig verbrand; gelukkig bleven de wijngaarden grotendeels gespaard. Al snel daarna werden de gevolgen op lange termijn duidelijk. Het grootste gevaar bleek erosie van de kale grond door wind en regen.

Inmiddels hebben landeigenaars en beheerders van de bosbouwgebieden allerlei maatregelen genomen. Van de beschadigde olijfbomen kon ongeveer eenderde gered worden, en er zijn intussen bijna evenveel nieuwe bomen geplant. De terrassen waarop de bomen groeien zijn hersteld of opnieuw aangelegd. In de bosgebieden zijn de hellingen gedeeltelijk tegen erosie beschermd door middel van dwars op de helling neergelegde stammen, waarachter zich nieuwe grond kan ophopen. Ook is een begin gemaakt met herbosving, waarbij vooral een bijzondere Samiotische variant van de Aleppoden, die snel groeit en niet kunstmatig hoeft

te worden bewaterd, wordt aangeplant. In de omgeving van plaatsen en dorpen worden loofbomen, met name acacia's, geplant, die gunstig zijn voor de bijenhouderij.

Gebieden die nog duidelijk de sporen van bosbranden dragen zijn het Ámbelos-massief tussen Vourliótes en Pírgos / Koumaradéi, evenals het hele schiereiland tussen Neochóri, Pagóndas, Spatharéi en de zuidkust, en in het noordwesten de regio ten noordwesten van Kastaniá.

De dierenwereld

In het museum van Mitilinií zijn de skeletten te zien van dieren die ruim 10 miljoen jaar geleden voorkwamen op Samos, zoals olifanten, hyena's, miereners, neushoorns, korthalsgiraffen, antilopen en gazellen. Ten gevolge van klimaatverandering en het losraken van het eiland van het vasteland zijn deze dieren uitgestorven. Tegenwoordig leven er opvallend weinig dieren

in het wild op Samos, vooral vanwege het toegenomen gebruik van de grond voor bebouwing, landbouw, nijverheid, toerisme en niet te vergeten de hartstochtelijke liefde van veel Grieken voor de jacht. Het eiland is bezaaid met lege patroonhulzen, en in het voorjaar weerklinken in de bergen talloze schoten, al schieten jagers tegenwoordig alleen nog patrijzen, hazen en konijnen.

Grote zoogdieren in het wild komen al lang niet meer voor op Samos. In de landbouw zijn de ezels en muilieren nog niet helemaal verdrongen door pickups en tractoren. In de moerassige mondingen van riviertjes en beken zijn nog schildpadden te zien, waaronder de zwart-bruin gevlekte Kaspische beekschildpad. Vossen, wezels, marters en eekhoorns komen op Samos voor, maar laten zich zelden zien. Kleinere roofvogels en hun hoofdvoedsel – hagedissen, muizen en ratten – daarentegen zijn goed vertegenwoordigd. Wandelaars zien vaker dan hen lief is slangen,

Wie geluk heeft, ziet op Samos de goed gecamoufleerde Kaspische beekschildpad

Kennismaking, Samos in cijfers

die er echter doorgaans snel vandoor gaan als ze benaderd worden. Voor gezonde volwassenen zijn ze bovendien niet gevaarlijk.

Een fascinerende flora

In tegenstelling tot de fauna is de flora op het eiland fascinerend. De aanblik van bloeiende weiden en wegranden in het voorjaar is onvergetelijk. Bloeiende klaprozen, wilde tulpen, cyclamen en anemonen vormen in maart en april dichte tapijten. Brem staat tot in juni in de bergen in bloei langs de wegen, en bedekt zelfs hele hellingen. Nog in augustus bloeien witte en rode oleanders in rivierdalen. Welig groeiende bougainvillea's, hibiscus, magnolia's en wisteria's tooien de dorpen en steden. Acacia's en eucalyptussen groeien langs de straten en bieden schaduw op de pleinen. In dalen, bij bronnen en fonteinen gedijen hoge, eeuwenoude platanen – de tafeltjes en stoelen van restaurants en taverna's worden vaak in de schaduw van deze mooie bomen gezet.

Onder de struiken en bomen die op Samos worden geteeld vallen naast druiven en olijfbomen de zachtrood bloeiende granaatappelbomen op met hun heerlijke vruchten, evenals de johannesbroodbomen. Op berghellingen die begroeid zijn met *phrygána* (laag, kruidachtig struikgewas) ruikt

het meestal erg lekker. Hier groeien talloze kruiden als tijm, salie, majoraan, lavendel en oregano. Typische planten van deze regio zijn verder de jeneverbesstruik en de aardbeiboom. Deze laatste soort is te herkennen aan de roodachtige stam en de takken, die geen bast lijken te hebben. Laat in de zomer en de herfst dragen aardbeibomen vruchten die enigszins op aardbeien lijken. Aanvankelijk zijn ze bijna wit, later verkleuren ze. Als ze donkerrood zijn, zijn ze eetbaar.

Het toerisme

De belangrijkste bronnen van inkomsten op Samos zijn het toerisme en de wijnbouw. Op het eiland zijn ongeveer 11 duizend hotelbedden beschikbaar, en daarnaast zijn er nog minstens zesduizend bedden in pensions en appartementencomplexen. Het eiland is populair onder Duitse, Oostenrijkse en Nederlandse vakantiegangers.

Over het geheel genomen is het hotelwezen in handen van inwoners van het eiland. Voor zover dat niet het geval is, zijn de eigenaars Grieken en op het hele eiland staat geen enkele vestiging van een internationale hotelketen. In het hotel- en restaurantwezen werken talloze buitenlandse arbeidskrachten, met name uit Albanië, Bulgarije en Roemenië.

Feiten en cijfers

Oppervlakte: 496 km².

Lengte van de kust: 150 km.

Bevolking: Samos telt circa 33.000 inwoners. De hoofdstad, Vathi (8300 inwoners), en Karlóvassi (5800 inwoners) hebben het grootste inwonertal.

Godsdienst: bijna alle bewoners van het eiland zijn Grieks-orthodox.

Economie: behalve de wijnbouw, die 14.000 ha beslaat, de olijventeelt en het toerisme heeft Samos geen noemenswaardige bronnen van inkomsten.

De hoogste onderwijsinstelling van Samos, de Faculteit Wiskunde van de verspreid over verschillende eilanden gevestigde Egeïsuniversiteit, is ondergebracht in Karlóvassi.

Op de zonnige hellingen groeien druiven die uitstekende Samiotische wijnen opleveren

Illegale immigratie

Terwijl Albaniërs en Oost-Europeanen legaal in Griekenland zijn, en vaak het hele jaar met hun gezin op het eiland wonen, proberen vooral asielzoekers uit Afrika en Azië met behulp van smokkelaars illegaal vanuit Turkije over te steken naar Samos, om zo Europa binnen te komen. Bijna elke nacht varen patrouilleboten de haven van Vathí uit. De asielzoekers worden eerst naar een gebouw bij de haven gebracht, waar men ze vaak 's morgens onder bewaking buiten voor het gebouw ziet staan of zitten. Na enkele dagen worden ze naar erbarmelijke opvangplaatsen op het Griekse vasteland overgebracht. Velen van hen proberen van daaruit via de havens van Patras of Igoumenítsa in Italië te komen.

Milieuproblemen

Het ontbreekt in Griekenland nog steeds aan geld voor milieubescherming. Ook het besef van de noodzaak daartoe

ontbreekt. Het komt algemeen voor dat vuilnis in de openlucht wordt verbrand, als deze al niet ergens langs de straat wordt gedumpt. Speciale vuilnisophaaldiensten bestaan er niet. Veel vuilverwerkingsinstallaties zijn nog in aanbouw of bestaan alleen op papier – en als ze al bestaan worden ze niet gebruikt en staan ze te vervallen. In Kokkári en Pithagório moeten de vuilverwerkingsinstallaties volgens de plannen nu eindelijk in gebruik worden genomen.

Bijna 90% van de elektriciteit wordt opgewekt door een op diesel werkende centrale bij Kokkári; de twee windenergieparken bij Pithagório en Marathókambos dekken slechts 10% van de energiebehoefte. Dankzij overheidssubsidiëring zijn spaarlampen inmiddels wijdverbreid, en op nieuwbouwpanden worden steeds vaker zonnecollectoren geplaatst. Hoteleigenaars investeren nog nauwelijks in milieubescherpende maatregelen.

Geschiedenis, heden, toekomst

Beroemd en berucht

Samos werd beroemd en berucht tijdens de regeringsperiode van Polycrates, die zich in de 6e eeuw v.Chr. opwierp tot alleenheerser van het eiland. Net als veel andere dictatoren probeerde hij in de gunst van het volk te komen met gigantische bouwprojecten. In Pitagório zijn indrukwekkende overblijfselen bewaard gebleven, zoals de tunnel van Eupalinos, de oude stadsmuren en een van de twee driehonderd meter lange pieren die in de haven werden aangelegd. Tot de resten in het Heraion (het belangrijkste heiligdom van Samos uit de oudheid, dat gewijd was aan de godin Hera) behoren een zuil en gedeelten van de fundering van de tempel van

Polycrates, die de grootste van Griekenland moest worden. De tiran liet honderd enorme schepen bouwen die elk door vijftig roeiers werden voortbewogen en sneller, wendbaarder en groter waren dan alle tot dan toe bekende scheepstypen. Een afbeelding van dit type, *samaina* genoemd, is op het etiket van Samaina-wijnflessen te zien.

Polycrates financierde veel bouwprojecten door het heffen van tol, het afpersen van beschermingsgeld en de zeeroverij. De geschiedschrijver Herodotus, die rond 465 v.Chr. onderzoek deed op Samos, stelde vast dat de tiran overal op de wereld plundertochten ondernam, ontvoeringen pleegde en meedogenloos was. Krijgsgevangenen van

De tunnel van Eupalinos, een indrukwekkende getuigenis uit de regeringsperiode van de alleenheerser Polycrates

het eiland Lesbos bijvoorbeeld moesten geboeid in ketenen de droge gracht rond de stadsmuren van het huidige Pithagório graven. Polycrates deinsde er niet voor terug om zijn bondgenoten en vrienden te beroven. Volgens hem bond hij hen pas goed aan zich door hen eerst iets af te nemen en daarvan later een klein beetje terug te geven. Polycrates omringde zich aan het hof met kunstenaars, filosofen en wetenschappers. Een van hen was de dichter Anakreon, die vooral over de liefde en drinkgelagen schreef. De van Samos afkomstige filosoof en wiskundige Pythagoras was echter een tegenstander van de tiran. Hij verliet het eiland en vertrok naar Zuid-Italië. Met Polycrates liep het slecht af. Hij werd in Klein-Azië bij de rivier de Meander door de Perzen in de val gelokt en stierf aan het kruis op kaap Mikála.

Machtswisselingen

Na de dood van Polycrates kwam Samos onder Perzische invloed. Het eiland werd een zelfstandige staat tot de Macedoniërs onder aanvoering van Alexander de Grote in de 4e eeuw v.Chr. Griekenland innamen. De Romeinen deelden Samos in 146 v.Chr. in bij hun provincie Asia en na de splitsing van het Romeinse Rijk in 395 n.Chr. maakte het eiland, net zoals heel Griekenland, meer dan duizend jaar deel uit van het Byzantijnse Rijk. Vanaf 1414 was Samos in handen van kooplieden uit Genua, en in 1495 werd het eiland een deel van het Ottomaanse (Turkse) Rijk. Toen de Grieken op het vasteland in 1821 in opstand kwamen tegen de Turken sloten de bewoners van Samos zich bij de opstand aan onder leiding van Lykoúrgos Logothétis. In tegenstelling tot het zuiden van Griekenland en de Cycladen werden ze nog niet vrij, al verwierven ze een relatief grote autonomie.

Vanaf 1834 werd Samos geregeerd door een *hegemon*, die gekozen werd

door een volksvergadering en slechts in naam ondergeschikt was aan de sultan in Istanbul. In economisch opzicht bleef het eiland deel uitmaken van het Ottomaanse Rijk, waardoor het kon profiteren van uitgebreide Turkse handelsbetrekkingen. Vathí werd een belangrijk centrum van de tabaks- en wijnhandel en in Karlóvassi bestonden vijftig leerlooierijen. Er werden tal van scholen, kerken, overheidsgebouwen en deftige particuliere villa's gebouwd.

Aansluiting bij Europa

In 1912 kon Samos zich eindelijk aansluiten bij de Nieuwgriekse staat – wat economisch gezien in feite nadelig bleek. Tot op heden is vooral de wijn een belangrijke pijler van de economie. Het succes van de Samiotische wijnen is onder andere te danken aan de oprichting van coöperaties in 1934, waarbij alle wijnbouwers op het eiland zich verplicht aansloten.

In de Tweede Wereldoorlog werd Samos aanvankelijk bezet door Italië, en later door Duitsland. Daarna viel Samos hetzelfde lot ten deel als heel Griekenland. Van 1967 tot 1974 werd het land geregeerd door een militaire junta. Pas daarna begon de toeristische ontwikkeling. Door de toetreding van Griekenland tot de EU in 1980 en de invoering van de euro in 2002 werd Samos, dat vlak voor de kust van Klein-Azië ligt, definitief een deel van Europa.

De financiële crisis

Ook Samos werd getroffen door de financiële crisis, waardoor Griekenland in 2010 bijna bankroet raakte. Hoewel de communistische partij op het eiland veel aanhang heeft, werden er geen massademonstraties gehouden, zoals in Athene. Ondertussen is het toemennende all inclusive-toerisme een tweede grote probleem voor de taverna's en kleine hotels geworden.

Overnachten

Er is een groot verschil tussen Samos en de grote Griekse toeristische eilanden Kreta, Rhodos, Santorin, Mykonos en Corfu: in alle kustplaatsen en veel bergplaatsen op Samos zijn, net als elders, hotels en pensions te vinden, maar luxe-hotels zijn er zeldzaam, evenals complexen voor geheel verzorgde vakanties. Op Samos verblijven de gasten voornamelijk in kleinere, door de plaatselijke bewoners gedreven hotels, of in pensions, studio's of appartementen.

Hotels en pensions

Alle Griekse hotels worden door de overheid ingedeeld in categorieën (in hoogte aflopend van luxe, A tot en met E). Zaken als hygiëne, ligging van het hotel, en vakbekwaamheid en vriendelijkheid van het personeel tellen echter bij de beoordeling niet mee, waardoor de indeling slechts een beperkte betekenis heeft. Hetzelfde geldt voor pensions en zogenaamde 'rent rooms' (kamers bij particulieren), die zijn ingedeeld in categorieën van A tot en met C. Bijna overal zijn airconditioning, een koelkast en televisietoestel standaard. De badkamervoorzieningen zijn zelden perfect. Douchegordijnen bijvoorbeeld ontbreken vaak; als ze er wel hangen zijn ze meestal te kort.

Zwembaden

Om lawaaioverlast tegen te gaan zijn de zwembaden bij hotels beperkt open. In veel gevallen mogen ook niet-gasten gebruikmaken van het zwembad, op voorwaarde dat ze iets consumeren aan de bar die erbij hoort.

Studio's en appartementen

Ruime kamers met koelkast, douche /

wc en een kleine kookgelegenheid worden als studio (*gazoniéra*) aangemerkt. Meestal zijn ze behalve van een bed ook voorzien van een eettafel. Appartementen (*diamerísmata*) bestaan uit een afzonderlijk woon- en slaappedeelte, een keuken die vaak beter is ingericht dan die van een studio en dikwijls ook uit meerdere slaapkamers. Appartementen of studio's van twee verdiepingen worden maisonettes (*mesonéta*) genoemd. Lakens en handdoeken worden in principe door de verhuurder geleverd en voor het schoonmaken worden geen extra kosten in rekening gebracht. De keukenuitrusting is meestal erg eenvoudig.

Vakantiehuizen

Vrijstaande vakantiehuizen worden op Samos slechts zelden aangeboden.

Jeugdherbergen en campings

Jeugdherbergen zijn er niet op Samos, evenmin als campings. Wildkamperen is verboden, al doen jonge Grieken dat vaak wel op afgelegen stranden.

Boeking en prijzen

Alle hotels in de hogere categorieën kunnen vaak goedkoper via reisbureaus worden geboekt dan rechtstreeks. Dikwijls ontbreken de prijzen op de homepage van hotels en andere vormen van accommodatie; men gaat ervan uit dat geïnteresseerden per e-mail of telefonisch een aanvraag doen.

Zowel de prijs van een kamer in het hoogseizoen (HS) als in het laagseizoen (LS) wordt in de gids genoemd.

Het is zonder meer de moeite waard om de prijzen te vergelijken die touroperators voor volledig verzorgde reizen re-

kenen. De meeste reisbureaus kunnen u daarbij behulpzaam zijn. Het kan geen kwaad om ook te kijken op de sites van grotere hotelaanbieders, zoals www.booking.com, www.hotels.com en www.travellerspoint.com. Deze hebben vaak het voordeel dat een aanbetaling niet nodig is, en dat aan een annulering tot de dag van aankomst geen kosten zijn verbonden.

Het vergelijken van prijzen van verschillende hotelportals is mogelijk op www.trivago.nl. Op www.tvtrip.nl kunnen veel hotels op een video bekeken worden. Ook de vereniging van hoteliers en de vereniging van particuliere kamerverhuurders op Samos hebben een eigen website (www.samos-hotels.com, www.samosrooms.gr). Via deze

websites kunt u contact opnemen met alle hotels en pensions die lid van de vereniging zijn.

Het is aan te raden om voor u boekt op een van de sites met beoordelingen van hotels te kijken, zoals www.tripadvisor.nl, www.zoover.nl of www.holidaycheck.nl.

Wie zonder boeking vooraf vertrekt vindt in elke plaats – behalve in juli en augustus – een kamer. Anders dan op veel andere Griekse eilanden staan op Samos nauwelijks kamerverhuurders op het vliegveld of bij de haven om klanten te werven. In de meeste grote hotels worden de gangbare creditcards geaccepteerd; in kleinere hotels en pensions kan doorgaans alleen met contant geld worden betaald.

Wie het strand te ver vindt, kan bij het zwembad van het hotel een schaduwrijk plekje opzoeken

Eten en drinken

Alleen al vanwege de rijkdom aan kruiden die in de bergen groeien is de keuken op Samos beter dan die van veel andere Griekse eilanden. De Samiotische kookkunst kent veel Turkse invloeden, waardoor er veel traditionele Grieks-Klein-Aziatische recepten bestaan.

Het ontbijt

Bij het ontbijt kunt u genieten van de talloze variaties die *píttas* bieden. Een *píttá* is een warm bladerdeegpasteitje, gevuld met spinazie, kaas, worstjes of ham. Ze zijn de hele dag door verkrijgbaar bij bakkerijen, zodat ze uit het vuistje kunnen worden gegeten, en in restaurants en taverna's staan ze als voorgerecht bij de lunch en het diner op de kaart. Een zoete variant is de *bugát-sa*, die met griesmeelpudding is gevuld.

Voorgerechten en salades

Populaire voorgerechten zijn diverse purees of sauzen, die in Griekenland meestal tot de salades worden gerekend. De bekendste is misschien wel tzatziki, dikke yoghurt met komkommer en knoflook. *Skordaljá* wordt gemaakt van gepureerde aardappel met veel knoflook en wordt vaak bij stokvis gegeten, *taramosaláta* is een roodachtige pasta van aardappels en kuit (meestal van kabeljauw). Voor *melindsánosaláta* worden gegaarde aubergines en knoflook gepureerd en *fáva* is een puree van spliterwten, die de gasten zelf naar believen mengen met uien, citroen en olijfolie.

Een van de salades zoals wij die kennen is *choriátiiki*, de overbekende traditionele Griekse salade (meestal met tomaten, komkommer, paprika, olijven en feta, aangemaakt met veel olijfolie).

Daarnaast zijn er, afhankelijk van het seizoen, nog vele andere, bijvoorbeeld met witte kool, andijvie, rode kool of snijbiet. Deze laatste salade heet *chórta* en wordt ook warm als groente geserveerd; vaak wordt *chórta* niet van snijbiet, maar van de bladeren van in het wild groeiende planten als paardenbloem, hoefblad of brandnetel bereid. Ook lekker zijn *patsária*: gekookte, niet in het zuur ingelegde rode bieten mét het blad.

Hoofdgerechten

Als hoofdgerechten zijn vooral oven-schotels en gevulde groenten erg populair. De meest gangbare ovenschotels zijn *moussaká* – aubergines (soms ook courgette), aardappels en gehakt, overgoten met een dikke laag bechamelsaus – en *pastítsjo*, waarbij pasta de plaats van groente inneemt. Tomaten, paprika, courgette, aubergines, druivenbladeren en courgettebloemen worden vaak gevuld. Pure groentegerechten staan zelden op het menu. Wie geluk heeft, treft *briám* (de Griekse variant van ratatouille) op de kaart.

Gehakt wordt op allerlei manieren bereid: in de vorm van *keftédes*, vaak erg droge, gebakken vleesballetjes, als *sou-tsoukákia*, gekookt in tomatensaus, *giou-varlákia* (met rijst in een ei-citroensaus) en ten slotte als *biftéki* (gehaktburgers). Vleesgerechten met veel saus zijn er niet veel. Het vaakst wordt *stifádo* geserveerd, een soort goulash met rund- of konijnenvlees met uien, die in goede taverna's in een tomatensaus met kaneel en dikwijls ook komijn wordt geserveerd. Ook erg populair is *juvétsi*: rundvlees, gebakken in een aardewerken vorm in de oven, samen met *kritharákja* (rijst-korrelvormige pasta van gerstemeel).

Veel Grieken zijn verzot op vlees van de houtskoolgrill.

Dure vis

Het toppunt van lekker eten is voor veel Grieken vis – die echter ongelofelijk duur is. In restaurants wordt de prijs al naar gelang het gewicht vastgesteld (per kilo soms wel € 55). De gast doet er verstandig aan om mee te kijken als de vis wordt afgewogen. De bereiding staat in geen enkele verhouding tot de prijs: fantasielozender dan in Griekenland wordt uitstekende vis bijna nergens geserveerd. De vis komt gegrild, en zonder verdere poespas, op tafel; hij gaat alleen vergezeld van olijfolie en citroen.

Nagerechten

In authentieke taverna's staan bijna nooit nagerechten op het menu; hoogstens komt er wat vers fruit op tafel. In

toeristische gelegenheden is in toenemende mate oosters aandoend gebak verkrijgbaar, zoals *halvá*, *baklavá* en *kataifi*, dat verder alleen bij banketbakkers te koop is.

Drinken

De standaarddrink bij het eten is gekoeld water (*neró*). Enkele Griekse biermerken zijn *Mýthos*, *Fix* en *Éllas*. Hoewel Grieken meer whisky dan ouzo consumeren wordt de naar anijs smakende ouzo nog altijd als de nationale drank beschouwd. Hij wordt gedronken als aperitief of, met water verdund, bij het eten. Een specialiteit van Samos is *sóuma*, sterkedrank die in het najaar in de dorpen in destilleerderijen met vergunning door boeren wordt vervaardigd. *Sóuma* heeft veel weg van een eenvoudige Italiaanse grappa. De keuze aan wijnen is erg groot (zie blz. 73).

Inktvis, die voor het koken wordt gedroogd, is op Samos een populaire lekkernij

Praktische informatie

Reizen naar Samos

Met het vliegtuig

In het vakantieseizoen (eind april tot begin oktober) gaan er veel rechtstreekse chartervluchten naar Samos. De vliegtijd bedraagt ruim drie uur.

Daarnaast is Samos het hele jaar door via Athene of Thessaloníki te bereiken. Van daaruit vliegen Olympic Air (www.olympicair.com) en Astra Airlines (www.astra-airlines.gr) verschillende keren per dag naar Samos.

Op het vliegveld staan grote aantallen taxi's klaar; de actuele tarieven zijn aangegeven bij de taxistandplaats. Goedkoper zijn **lijnbus**sen, die ma.-za. vijf keer en op zo. vier keer per dag tussen het vliegveld, Vathí en Pithagório rijden.

Voor **vliegtuig**liefhebbers: de landingsbaan op Samos is 2030 m lang en 45 m breed.

Met het vliegtuig en de veerboot

Wie via Athene reist, kan ook per schip verder reizen naar Samos, en daar van boord gaan in Karlóvassi (in het noordwesten) of Vathí (in het oosten). U moet bij het kopen van het ticket aangeven waar u de boot verlaat; er gelden verschillende tarieven. De *Nisos Mykonos* vaart zesmaal per week op dit traject, de reistijd bedraagt, afhankelijk van de dag waarop u reist, 9 uur en 15 min. tot 10 uur en 5 min. De boot doet onderweg Ikaría, Mykonos en Syros aan, en drie dagen van de week ook Fourni. Inlichtingen zijn verkrijgbaar bij reisbureau By Ship Travel in Vathí (tel. 22 73 02 50 65), evenals in Pithagório, Karlóvassi, Kokkári en Marathókambos. Tickets kunnen ook online worden gereserveerd op www.byshiptravel.gr.

Met de auto

De reis met eigen auto via Italië is langdurig en duur. Vanuit Venetië, Ancona of Brindisi varen veerboten naar Patras. Van daaruit loopt een snelweg naar Pireus, waar de veerboten naar Samos vertrekken (voor inlichtingen kunt u terecht bij reisbureaus of op www.greekferries.gr).

Douane

Ingezetenen van EU-landen dienen over een geldig paspoort of een geldige Europese identiteitskaart te beschikken. Kinderen onder de 16 jaar hebben een eigen identiteitsbewijs nodig (behalve als ze vóór 2007 in het paspoort van hun ouders zijn bijgeschreven). Wie een pas heeft met een stempel van de Turkse Republiek Noord-Cyprus erin kan problemen verwachten.

Voor honden is een inentingsbewijs tegen hondsolheid vereist; de inenting mag niet langer dan een jaar geleden en niet korter dan 21 dagen geleden gegeven zijn.

Wie met een eigen auto gaat, moet een groene verzekeringskaart hebben.

Douanevoorschriften: voor goederen die bestemd zijn voor persoonlijk gebruik bestaan binnen de EU-landen geen beperkingen. Wel zijn er zogenaamde indicatieve hoeveelheden: wie meer dan 800 sigaretten, 10 l sterke drank of 90 l wijn bij zich heeft moet aantonen dat hij / zij daarmee geen handel wil drijven.

Reizen op Samos

Met de huurauto

Verhuurbedrijven van auto's, evenals van jeeps, bromfietsen, motorfietsen

en enduro's, zijn in alle grotere vakantieplaatsen gevestigd. Het Nederlandse of Belgische rijbewijs is voldoende. Wie een auto of ander voertuig wil huren, moet in het bezit zijn van een rijbewijs dat minstens een jaar oud is (anders is de huurprijs hoger). Om een auto te kunnen huren moet de huurder minstens 21 jaar zijn en in het bezit zijn van een creditcard. Als de bestuurder geen creditcard heeft, is de minimumleeftijd 23 jaar, en voor grotere voertuigen soms 25 jaar. Het is mogelijk de auto all-risk te verzekeren, maar daarbij is schade aan de banden en onderzijde van de auto niet gedekt. In geval van een ongeluk moet de politie daarvan altijd in kennis worden gesteld, aangezien de verzekering anders niet betaalt.

Met het openbaar vervoer

Op Samos is de **lijnbus** de belangrijkste vorm van openbaar vervoer. Het netwerk op het eiland is echter vooral toegespitst op de behoeften van de plaatselijke bevolking. De grotere plaatsen zijn goed bereikbaar, maar veel bergdorpen en afgelegen plaatsen aan de zuidkust zijn zelden of niet met de bus bereikbaar. Het centrale punt van de meeste lijnen is Samos-stad (Vathí). Naar enkele plaatsen in het westen rijden alleen bussen vanuit Karlóvassi. Informatie over de verbindingen met de afzonderlijke plaatsen vindt u in het regionale gedeelte van deze gids.

Buskaartjes zijn te koop op het busstation in Vathí, waar ook kopieën van de dienstregeling verkrijgbaar zijn, of rechtstreeks bij de chauffeur. De prijzen zijn laag: circa € 0,15 per kilometer. De rit van Vathí naar Pythagório bijvoorbeeld, een afstand van circa 12 km, kost € 1,70. Een 24-uurskaartje voor het gehele busnet kost € 1 (kinderen tot twaalf jaar € 7).

Stadsbussen (buskaartje € 1) rijden in Vathí en Karlóvassi.

Met de taxi

Taxi's zijn er in overvloed, en ze zijn veel goedkoper dan in Nederland en België. Er zijn twee soorten taxi's: de stedelijke, die met een meter zijn uitgerust, en *agoraía*, die op het platteland rijden.

Agoraía hebben geen meter; de ritprijs wordt bepaald naargelang de afstand, maar komt overeen met die van stadstaxi's. De chauffeur moet op verzoek een tabel van de ritprijzen kunnen laten zien. Voor langere rondritten kunt u proberen te onderhandelen over een vaste prijs. Dan is het wel noodzakelijk tevoren precieze afspraken te maken over de duur van de rondrit. Een rondrit per taxi met vier personen is meestal goedkoper dan wanneer vier personen deelnemen aan een door een reisbureau georganiseerde busexcursie. Voor de 16 km lange rit van het vliegveld naar de haven van Vathí betaalt u € 30, van Vathí naar Kókkári € 10 en voor de rit naar Votsalákia € 70.

Verkeersregels

De verkeersregels in Griekenland lijken op de onze, maar het rijgedrag is volledig anders. In de eerste plaats kunnen Grieken kampioenen in het afsnijden van bochten worden genoemd. Het is dan ook aan te raden om op de bergachtige, vaak erg smalle wegen op Samos altijd langzaam en uiterst rechts te rijden, en voor onoverzichtelijke bochten hard te toeteren.

De maximumsnelheid bedraagt binnen de bebouwde kom 50 km per uur, buiten de bebouwde kom 90 km per uur en op snelwegen op het vasteland 120 resp. 130 km per uur. Voor motorfietsen geldt 40/70/90 km per uur. Het toegestane alcoholpromillage is voor automobilisten 0,5, en voor motorrijders en bestuurders van een camper 0,1. Een gele streep langs de straat betekent: parkeren is verboden; een witte streep: aanschaf van een parkeerticket is verplicht.

Feestdagen

Op nationale feestdagen zijn overheidskantoren en winkels, evenals een deel van de musea, gesloten. Reisbureaus, autoverhuurbedrijven en souvenirwinkels zijn 's zomers op feestdagen geopend.

1 januari: nieuwjaarsdag

6 januari: Doop van Christus (*Epiphanía*)
carnavalsmaandag

25 maart: nationale feestdag

Goede Vrijdag

Pasen

1 mei: Dag van de Arbeid

Pinksteren

15 augustus: Maria Ontslapenis

28 oktober: nationale feestdag

11 november: Samiotische feestdag

24 december: kerstavond

25 december: Kerstmis

31 december: Oudjaar

Feesten

Op Samos worden tal van feesten gevierd. De meeste houden verband met de kerkelijke kalender en worden ter ere van heiligen of op belangrijke kerkelijke feestdagen gevierd. Behalve doop- en huwelijksfeesten, waarvoor vaak enkele honderden gasten worden uitgenodigd, worden in familieverband vooral de naamdagen gevierd; verjaardagen spelen op het eiland nauwelijks een rol.

Voor de vastentijd

6 januari is de eerste belangrijke feestdag van het jaar. In de Grieks-orthodoxe Kerk wordt op deze dag niet Driekoningen gevierd, zoals bij ons, maar de Dag van de Doop van Christus in de Jordaan. In alle grotere kustplaatsen trekken de gelovigen 's morgens naar het water. De priester zegent het en werpt er vervolgens een kruis in. Op dit ogenblik worden alle kerkklokken geluid en

weerklinken alle sloopstoeters. Jongemannen springen in het water en duiken naar het kruis. Wie het als eerste vindt, draagt het door het dorp of de parochie; volgens de overlevering staat hem een goed jaar te wachten.

Het **carnavalsfeest** wordt in heel Griekenland op verschillende manieren gevierd. Op Samos is carnaval nergens zo uitbundig als in Vathí, het middelpunt van de carnavalstijd. Het laatste weekend zijn de taverna's en cafés behangen met guirlandes, papierslingers en andere carnavalsversieringen en gaan veel inwoners 's avonds met vrienden en familie uit eten – als de juiste stemming er is, wordt er ook bij gezongen. Veel kinderen zijn die dag verkleed.

Op **Asmaandag** is het feest afgelopen. De eilandbewoners rijden dan naar de kust om er te picknicken en vliegers op te laten.

Stille Week en Pasen

De Stille Week begint op **Palmzondag**, de dag waarop de gelovigen palm- of olijftakken meenemen naar de kerk. De takken worden gezegend, blijven veertig dagen in de kerk en worden daarna thuis opgehangen om het huis en de familie zegen te brengen.

Op de ochtend van **Goede Vrijdag** wordt in de kerk het symbolische graf van Christus opgebouwd, dat door meisjes en vrouwen met bloemen wordt versierd. Na de kerkdienst, die rond 19 uur begint, wordt het graf (*epitháphios*) in een grote processie door het dorp of de parochie meegevoerd.

Op **paaszaterdag** worden 's morgens de laatste inkopen gedaan voor Pasen, het grootste feest van het jaar. 's Middags wordt het feestmaal voorbereid: schapen- of geitenlammetjes worden ontbeend en gevuld met een mengsel van rijst, de lever, rozijnen en kruiden. Vervolgens gaan ze de oven in – indien mogelijk in een traditionele leemoven,

waar ze de hele nacht langzaam garen. Elders in Griekenland is het gebruikelijk om jonge schapen- of geitenlammeren aan een spies boven een open vuur te grillen, maar dat is geen traditie op Samos, net zomin als op de eilanden ten noorden hiervan. Als er met Pasen lammeren aan het spies op Samos worden bereid, gebeurt dat doorgaans door Grieken van het vasteland die hierheen zijn verhuisd.

Op paaszaterdag begint rond 23 uur de **paasdienst**. Bijna alle christelijke Grieken bezoeken deze dienst, gekleed op hun paasbest en in gezelschap van de hele familie. Omdat er in de kerk zelden plaats genoeg is voor iedereen wordt de dienst ook via luidsprekers op het kerkplein gevolgd. De stemming is tegelijkertijd gespannen en ingetogen. Christus is immers gestorven aan het kruis, maar ieder is ook doordrongen van de nabijheid van de wederopstanding. Vlak voor middernacht begint een korte stilte. Alle lichten, olielampen en kaarsen worden gedoofd, behalve het zogenaamde eeuwige licht. Daarna verkondigt de priester de wederopstanding van Christus (*Christós anésti*). Aan het eeuwige licht worden de eerste, door de gelovigen meegenomen kaarsen ontstoken. De meeste zijn wit, die van de kinderen zijn vaak versierd met Mickey Mouse-achtige figuurtjes. Het licht wordt van de ene naar de andere kaars doorgegeven. Siervuurwerk schiet de lucht in en knalvuurwerk ontploft – vaak laten vissers ook wat dynamiet ontploffen.

Iedereen gaat naar huis, waar de *margírítsa* al voorbereid is. Deze licht zure, traditionele paassoep wordt gemaakt van citroen, ei en de ingewanden van een schapen- of geitenlam. Vaak worden ook roodgeverfde paaseieren tegen elkaar getikt. De rode kleur staat voor het bloed dat Christus aan het kruis vergoot, het tegen elkaar tikken van de

eieren voor de overwinning op de dood en het bereiken van het eeuwige leven, dat gesymboliseerd wordt door het ei. Veel Grieken kennen de diepere betekenis van dit gebruik niet meer; voor hen geldt alleen het geloof dat degene wiens ei het langst heel blijft, het komende jaar geluk zal hebben.

Paaszondag wordt met zo veel mogelijk familie en vrienden doorgebracht. De bevolking geniet urenlang van het diner, dat rijkelijk besproeid wordt met wijn, bier, *soúma* of ouzo. Na afloop wordt soms gedanst. Met Pasen keren de meeste Samioten die naar Athene of het buitenland zijn getrokken terug naar hun geboortedorp om de feestdagen in familiekring door te brengen.

De tweede helft van het jaar

De enige belangrijke feestdag die in heel Griekenland in de zomer – dus in het toeristenseizoen – wordt gevierd, valt op **15 augustus**. Dit is de dag dat Maria stierf en zij door Christus ten hemel werd gevoerd (daarom wordt deze dag ook niet ‘Maria Hemelvaart’ genoemd, zoals bij ons, maar ‘Maria Ontslapenis’). Aangezien de meeste Griekse kerken aan Maria zijn gewijd, wordt die dag in bijna elk dorp en elke stad een **patronaatsfeest** gevierd. De vrolijke festiviteiten met zang en dans vinden meestal in de openlucht plaats.

Kerstmis is in Griekenland van ondergeschikt belang. Vanwege de toenemende globalisering raken echter ook op Samos steeds meer Europees-Angelsaksische tradities rond kerst ingeburgerd. Vanaf begin december worden meer en meer winkeletalages en ramen van huizen versierd met snoeren kleurige, glinsterende lampjes en in de tuinen en cafés worden plastic kerstmannen gezet. Geleidelijk aan komt zelfs de kerstboom in de mode, die op Samos echter stevast van plastic is – echte bomen mogen hiervoor niet worden

Praktische informatie

Gratis toegang: een aantal dagen per jaar is de toegang tot alle overheidsmusea en archeologische vindplaatsen gratis: elke zondag tussen november en maart, de eerste zondag van april, mei en oktober en daarnaast op alle wettelijk voorgeschreven feestdagen, 6 maart, het laatste weekend van september, de internationale monumentendag in april, de internationale museumdag in mei, de internationale milieudag in juni en op wereldtoerismedag in september.

omgehakt, en importeren van het Griekse vasteland is te duur. Op de **avond voor Kerstmis** gaat iedereen naar de kerk. Cadeautjes worden echter op oudejaarsnacht uitgedeeld. Die avond zijn maar weinig mannen thuis: traditiegetrouw wordt **oudejaarsavond** in Griekenland doorgebracht met kaarten in de taverna of gokken in het casino. Het komt regelmatig voor dat inwoners op nieuwjaarsdag in een huis ontwaken dat plotseling niet meer het hunne is.

Patronaatsfeesten

Naast de algemene kerkelijke feestdagen heeft elk dorp en elke parochie haar eigen patronaatsfeest (*panigiri*). De datum valt op de feestdag van de beschermheilige of de bijbelse gebeurtenissen waaraan de kerk gewijd is. Het feest begint met een **vesperdienst** rond 18.30 uur. Na afloop, rond 21 uur, wordt vaak feest gevierd met **muziek en dans**.

De volgende morgen begint al rond 7 uur 's morgens een **kerkdienst**, die pas om ongeveer 10.30 uur is afgelopen. Daarna wordt de icon van de beschermheilige in een feestelijke **processie** door het dorp of de parochie rondgedragen. Als de icon terug is in de kerk wordt de *jortí*, de soep die op Samos op feestdagen wordt gegeten,

onder alle aanwezigen uitgedeeld. Meestal zijn de festiviteiten daarmee afgelopen, hoewel soms ook 's middags of 's avonds nog uitgebreid gefeest wordt met dans en muziek.

Nationale feestdagen

Drie nationale feestdagen worden op het hele eiland gevierd. Op **25 maart** gedenkt men het begin van de Griekse vrijheidsstrijd tegen de Turken in 1821.

28 Oktober is de dag van het 'Grote Historische Nee', *Óchi*-dag, ter herinnering aan 28 oktober 1940. De Italiaanse dictator Benito Mussolini had de Griekse dictator Ioánnis Metaxás, die zelf ook niet volledig vrij was van het fascistische gedachtengoed, een ultimatum gesteld en geëist dat Griekenland zich zonder verzet overgaf aan Italië. Metaxás zei 'nee', en Italië ging over tot de aanval. Griekenland stond in de Tweede Wereldoorlog aan de kant van de geallieerden.

De derde nationale feestdag, **11 november**, is vooral voor Samos van belang; vanaf die dag ging het eiland in 1912 deel uitmaken van het vrije Griekenland.

Alle drie de nationale feestdagen worden gevierd met optochten, voorafgegaan door militairen, politie, geestelijken en hoge ambtenaren, en gevolgd door een kranslegging. Meestal lopen ook enkele klassen schoolkinderen, gekleed in mooie klederdracht, mee in deze optochten.

Fotograferen

Militaire objecten mogen over het algemeen niet gefotografeerd worden. Borden die daarop wijzen staan echter meestal pas heel dicht bij deze installaties. Neem de verboden serieus; wie betrapt wordt, is in ieder geval zijn camera kwijt en hangt ook een forse geldboete boven het hoofd – zelfs gevangenisstraf is niet uitgesloten.

In musea mag zonder flits en statief gratis worden gefotografeerd. Voor opnames met statief of video's is een speciale vergunning nodig die in Athene moet worden aangevraagd.

Geld

De nationale munt van Griekenland is de euro. Er zijn tal van geldautomaten, waar met een creditcard of Maestro-pinpas geld kan worden opgenomen. Creditcards worden door de grotere hotels, autoverhuurbedrijven, benzinstations, enkele restaurants en veel souvenirwinkels geaccepteerd. Het is niet gebruikelijk om met een Maestro-pinpas in winkels te betalen. Banken zijn ma.-do. van 8 tot 14 en vr. van 8 tot 13.30 uur geopend.

Gezondheid

Apotheken (*farmakio*) vindt u in Vathí, Pithagório, Karlóvassi, Marathókambos, Mitilinií en Kokkári. Hier zijn ook talloze medicijnen zonder recept verkrijgbaar, zoals de pil en zelfs antibiotica. Vaak zijn niet dezelfde medicijnen als bij ons voorradig, maar vergelijkbare, afkomstig uit andere landen.

Vrijgevestigde artsen zijn alleen te vinden in de vier steden Vathí, Pithagório, Karlóvassi en Marathókambos. In andere plaatsen houden artsen in dienst van de overheid één tot drie keer in de week spreekuur in zeer eenvoudig ingerichte, landelijke praktijken. Een klein **ziekenhuis** staat in Vathí, en in Karlóvassi bevindt zich een **eerstehulpcentrum** van de overheid met enkele ziekenkamers (ESY, National Health Center).

Binnen de EU kunnen ingezetenen van de EU zich in theorie gratis laten behandelen door een vrij praktiserende ziekenfondsarts tegen overlegging van een **Europese gezondheidskaart (EHIC)**. Deze kaart kunt u aanvragen bij uw zorgverzekeraar of via www.ehic.nl.

Griekse ziekenfondsartsen zijn echter gewend om een extra, contant bedrag te ontvangen en behandelen buitenlanders daarom meestal zeer tegen hun zin.

Het is dan ook dringend aan te raden om voor uw vertrek naar Griekenland een **reisverzekering inclusief ziektekostenverzekering** voor het buitenland af te sluiten. U kunt dan zelf een arts kiezen en contant betalen. Na thuiskomst kunt u de kosten van het consult en de apotheek declareren bij uw ziektekostenverzekering, die de gemaakte onkosten vergoedt.

Spoedbehandelingen zijn voor alle buitenlanders gratis in overheidsziekenhuizen en -gezondheidscentra.

Informatie

Griekse verkeersbureaus in Nederland:

Kerkstraat 61
1017 GC Amsterdam
tel. 020 624 87 86
fax 020 620 70 31
www.gnto.nl
gntoinfo@planet.nl

in België

Rue des Petits Carmes 6
1000 Brussel
tel. 02 649 57 70
fax 02 649 51 42
gnto@skynet.be

op Samos

Relatief betrouwbaar en regelmatig geopend is het kantoor van het Griekse Verkeersbureau in Vathí (Odós Themistoklí Sofoúli 107, tel. 22 73 02 85 82, ma.-vr. 8-15 uur). De twee lokale informatiebureaus in Kokkári (aan de hoofdstraat tussen de dorpskerk en het einde van de plaats) en in Pithagório (Odós Lykoúrgou Logothéti) lijden aan geldgebrek en waren in 2013 gesloten. In de haven en op de luchthaven vindt u geen informatiebureau.